

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos mikrokreditų plėtojimo iniciatyva augimui ir užimtumui remti“

COM(2007) 708 galutinis/2

(2009/C 77/04)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2007 m. lapkričio 13 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos mikrokreditų plėtojimo iniciatyva augimui ir užimtumui remti“.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. liepos 15 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Antonello Pezzini

447-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2008 m. rugsėjo 18 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė vieningai šią nuomonę.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas palankiai vertina Komisijos iniciatyvas, kuriomis siekiama suteikti didesnę paramą mikroįmonių steigimui ir augimui, verslumo skatinimui, siekiant išplėsti Bendrijos gamybos ir užimtumo bazę, kuri padėtų siekti atnaujintoje Lisabonos strategijoje nustatytą tikslą — didesnio konkurencingumo, stipresnės sanglaudos ir kokybiškesnės žiniomis grindžiamos ekonomikos.

1.2 Visiškai pritardamas iniciatyvai Bendrijoje įkurti naują mikrokreditavimo rėmimo struktūrą, Komitetas mano, kad paprasčiausių valstybėms narėms skirtų skatinamųjų veikslių nepakanka, kadangi nebankinis sektorius, kuriam netaikomos ES bankinėms institucijoms skirtos direktyvos, neturi išsamios teisės aktų bazės, ir daugelyje valstybių narių vadovaujasi labai skirtingomis pamatinėmis nuostatomis.

1.3 Bandomoji veikla socialiai atsakingų mikroinvesticijų srityje, kurioje dalyvautų bankinės ir nebankinės mikrokreditų institucijos Europos tinkle (vadovaudamasi susitarimo tarp įvairių institucijų dėl socialiai atsakingų investicijų protokolu ir remiant sektorių asociacijoms), Komiteto nuomone, pirmiausia turėtų būti skirta toms grupėms, kurios turi mažai galimybių gauti banko paskolą norėdamos:

- plėtoti tikro, deramo ir produktyvaus darbo projektus;
- stiprinti ir plėsti gamybos, bendradarbiavimo ir užimtumo bazę;
- atgaivinti galių suteikimą (empowerment) individams, sukuriant procesus, kurie integruotų, remtų ir stiprintų žmonių gebėjimus iškilus ekonominės ar socialinės atskirties pavojui.

1.4 Komitetas yra įsitikinęs, kad naujų technologijų inovatyvus panaudojimas mikrokreditų srityje galėtų, sukūrus tinklą, išplėsti mikrofinansavimo taikymo sritį, kartu padidinti konkurenciją ir sumažinti naudotojų sąnaudas.

1.5 Be to, Komitetas mano, kad remiant mikrokreditavimą reikia teikti ir kreditus mokymui, siekiant palengvinti pareiškėjų vystymąsi ir padidinti jų sėkmę rinkoje, kad būtų išvengta socialinės atskirties ir kad vis geriau būtų įgyvendinami Lisabonos strategijos tikslai.

1.6 Sutikdamas, kad mikrokreditavimo rėmimo institucinės ir teisinės bazės pakeitimai iš esmės turi vykti valstybių narių lygmeniu ir yra įgyvendinami pasinaudojant Lisabonos valdymo metinio ciklo kompleksinėmis priemonėmis, Komitetas mano esant būtina sustiprinti Europos informavimo sistemą, visų pirma siekiant:

- sukurti susitarimų dėl socialiai atsakingų investicijų tarp būsimo Europos mikrokreditų fondo ir įvairių veikiančių mikrokreditavimo įstaigų tinklą, kad mikrokreditų tinklas būtų grindžiamas suderintais patikimumo, mokumo, portfelio įvairinimo ⁽¹⁾, skaidrumo ir kovos su lupikavimu standartais;
- sukurti ES bankinių ir nebankinių MFI vertinimo sistemą siekiant pagerinti jų kokybę ir patikimumą bei užtikrinti informacijos apie riziką ir rezultatus prieinamumą nustatant bendrą formatą, kuris leistų vesti dialogą ir keistis gerąja praktika, bei laikinai suteikiant mikrokreditų institucijoms Europos kokybės ženklą, kuris padėtų pritraukti lėšų bei padidintų potencialių mikrokreditų gavėjų pasitikėjimą;
- pradėti taikyti su mikrokreditavimo priemonėmis susijusiems subjektams Bendrijos informavimo bei mokymo priemonės, kurių tikslas supažindinti su pagalbos galimybėmis ir sąlygomis bei su įmonės verslo planų projektų (supaprastinto ir suderinto formato) teikimo reikalavimais ir sąlygomis;

⁽¹⁾ Plg. Nobelio premijos laureato Harry Markowitz tyrimus dėl sąsajų tarp portfelio įvairinimo, rizikos mažinimo ir kompensacijų, vykstant investicijų grąžos svyravimams (veiksmingumo kreivė), stabilizuojantiems ekonomikos ciklą.

— sukurti Bendrijos nuolatinio mokymo priemonės ir MFI vadovybės ir personalo gebėjimų ugdymo priemonės, pagrįstas bendromis techninėmis žiniomis, siekiant prisitaikyti prie mikrofinansavimo pokyčių, naujų naudotojų poreikių ir sukurti būtiną bendrą pagrindą, kuris palengvintų ES masto dialogą ir keitimąsi gerąja praktika;

— sukurti suderintais kriterijais pagrįstą europinį sistemą arba duomenų bankų tinklą, kurie padėtų rinkti ir apdoroti standartizuotus duomenis apie atliktus sandorius ir su jais susijusią riziką, *inter alia* siekiant sumažinti kiekvieno mikro kreditavimo sandorio rizikos įvertinimo sąnaudas.

1.7 Komitetas nuogaštuoja dėl pasiūlymo sukurti specialią Bendrijos paramos struktūrą EIF Jeremie departamente. Tai nepadėtų nei suteikti iniciatyvai optimalų matomumą, — be to, jos vaidmuo koordinuojant įvairias esamas iniciatyvas apsiribotų technine pagalba. Dėl to Komitetas mano, kad derėtų sukurti savarankišką departamentą, kuris veiktų kaip Mikrokreditų fondas.

1.8 Šios naujos struktūros teikiamas finansavimas ir techninė pagalba turėtų būti skiriami ne vien naujosioms ir nebankinėms mikrokreditų institucijoms, o visiems, kad nebūtų iškraipoma konkurencija.

1.9 Bendrijos iniciatyva mikrofinansavimo srityje turėtų apimti ir socialinio dialogo bei dialogo tarp įvairių pilietinės visuomenės veikėjų stiprinimą ir naudojimąsi europiniais keitimosi gerąja praktika tinklais, pvz., Europos mikrofinansų tinklu, Vidurio ir Rytų Europos mikrofinansų centru ir Europos mikrofinansų platforma.

1.10 Komiteto nuomone, mikrofinansavimą skatinanti iniciatyva turi sustiprinti darbdavių asociacijų vaidmenį tikrinant šias paslaugas siūlančiųjų patikimumą ir kompetentingumą, didelio santykių ir patikimumo potencialo vystymą, pagalbą ir palaišymą, taip pat ir mokymų bei konsultacijų metu, kad būtų skatinami paramos gavėjų autonomiškumo gebėjimai, mažinama biurokratija, ypač susijusi su verslo planų rengimu.

1.11 Mikrokreditų fondo, veikiančio kartu su finansų institucijomis, valstybės administravimo institucijomis⁽²⁾, sektoriškus organizacijomis, garantijų kooperatyvų ir konsorciūmų („*confidi*“), įsteigimas gali pasirodyti svarbus orientuojant finansų inžineriją į kreditų „socialinio valdymo“ formas.

(2) Daugelyje valstybių narių vietos ir regionų administracijos remia MVĮ vystymą teikdamos finansavimą, skirtą garantijų konsorciūmams.

1.12 Socialinė kreditų vizija, galinti būti pagrindu kuriant mikrokreditų fondą, yra glaudžiai susijusi su įmonių socialinės atsakomybės principais ir geresnių bei labiau paplitusių darbo vietų vertybėmis.

1.13 EMAS sertifikavimo aplinkosauginiu požiūriu rėmimas gali būti puikia priemone, skatinančia socialinių įmonių augimą ir sudaryti sąlygas kompetentingai informacijos apie mikrokreditų fondą sklaidai.

2. Įžanga

2.1 2007 m. balandžio mėn. Europos MVĮ observatorija pažymėjo, jog pagrindinė kliūtis diegti gaminių ir procesų naujoves Europos MVĮ yra galimybė gauti kreditą, be to sunku rasti kvalifikuoto personalo, o didesnėms įmonėms žmoniškieji išteklių būty pagrindinė problema.

2.2 Pagrindinis rinkos trūkumas yra pradinio kapitalo trūkumas, lėšų pasiūlos nepakankamumas ir paklausos neadekvatumas. Šiuos klausimus Komisija svarstė savo komunikate „Bendrijos Lisabonos programos įgyvendinimas: MVĮ augimo finansavimas — Europos pridėtinės vertės suteikimas“⁽³⁾, dėl kurio Komitetas ne kartą turėjo progą pareikšti nuomonę⁽⁴⁾.

2.3 EESRK visų pirma pažymi, kad „turėtų būti aktyviau įgyvendinama politika, padedanti kurti ir plėtoti verslą, visų pirma greitesnis, mažiau sąnaudų reikalaujantis naujų įmonių steigimas, priemonės, didinančios galimybes naudoti rizikos kapitalą, daugiau verslo mokymo programų, priemonės, palengvinančios naudojimąsi viešaisiais tinklais bei komunalinėmis paslaugomis, ir tankesnis pagalbos mažosioms įmonėms paslaugų tinklas“⁽⁵⁾.

2.3.1 Komitetas primena, kaip tai jau buvo pabrėžęs savo ankstesnėse nuomonėse⁽⁶⁾, kad „kooperacinės įmonės, jungtinės įmonės, savitarpio pagalbos bendrovės („*mutuals*“), inovacinės tik ką įsteigtos įmonės ir mikroįmonės gali prisidėti stiprinant ES konkurencingumą ir inovacinius gebėjimus“.

2.4 Be to, Komitetas pabrėžė, kad „pagrindinis klausimas yra palengvinti sąlygas pasinaudoti finansinėmis rinkomis“ ir „kad bankai ir kiti finansiniai tarpininkai, pvz., rizikos kapitalo fondai, turėtų būti skatinami priiimti didesnę riziką“⁽⁷⁾.

(3) COM(2006) 349 galutinis, 2006 6 29.

(4) EESRK nuomonė 599/2007, Oficialusis leidinys C 168, 2007 7 20, pranešėjai Joost van Iersel ir Enrico Gibellieri.

(5) EESRK nuomonė 982/2007, Oficialusis leidinys C 256, 2007 10 27, pranešėja Christine Faes.

(6) Nuomonė CESE 1485/2005 dėl Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlymo įsteigti Konkurencingumo ir naujovių pagrindų programą (2007–2013 m.). Pranešėjai Bernhard Welschke ir Lucia Fusco.

(7) Žr. 3 ir 4 išnašas.

2.5 2007 m. rudenį Komisija pranešė nagrinėsianti tam tikras MVĮ naudingas iniciatyvas, įskaitant europinę iniciatyvą kurti naują mikrokreditavimo rėmimo struktūrą ⁽⁸⁾.

2.6 Mikrokreditai visuotinai laikomi finansine priemone, darančia didelę įtaką verslumui, ekonomikos vystymui ir produktyviai socialinei aprėpciai, bet jame dar gausu spragų ir nesklaidumų, nes sunku gauti investicijų į įmonės pradinį kapitalą, ypač tais atvejais, kai prašytojas nedirba, yra neseniai imigravęs, priklauso etninei mažumai ar gyvena konvergencijos regione.

2.7 Kita problema susijusi su tuo, kad finansų institucija gali įgyvendinti masto ekonomiją sandorio pastoviųjų sąnaudų srityje, pvz., rinkdama informaciją, vertindama paskolas ar stebėdama jų panaudojimą. Šis teiginys ypač tinka kalbant apie mikrofinansavimą, skiriamą savarankiškai veiklai ir MVĮ, kadangi jos nepakankamai skaidrios ir vargiai gali suteikti finansų institucijai tikslios informacijos.

2.8 Pagal tarptautinį apibrėžimą mikrokreditas yra „nedidelės apimties paskola — mažesnė kaip 25 000 EUR Europoje ⁽⁹⁾ ir mažesnė kaip 100 000 dolerių JAV, — skiriama nedidelei pajamas gaunantiems asmenims, kuriems bankai paprastai paskolų nesuteikia, kadangi jų mokumas laikomas nepakankamu ir (arba) kadangi tokių paskolų valdymo sąnaudos laikomos per didelėmis“ ⁽¹⁰⁾. Į mikrokredito apibrėžimą vartojimo kreditas neįeina.

2.9 Komitetas pritaria Komisijos nuomonei, kad mikrokreditai atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant Lisabonos augimo ir užimtumo strategiją bei skatinant socialinę integraciją, tačiau mano, kad svarbiausia — išsaugoti pagrindinę jų funkciją skatinti savarankišką darbą ir mikroįmonių vystymą, mikrokreditus naudojant ne kaip paprasčiausią socialinę paramą.

2.10 Pasak Komiteto, mikrokreditais ES turi būti sprendžiamos rinkos sutrikimų sukeltos problemos, užtikrinant verslininkams galimybę gauti kreditus, būtinus produktyviai ekonominei veiklai pradėti ar vystyti, taip pat įgyvendinant pagalbos ir vystomojo bendradarbiavimo politiką ⁽¹¹⁾.

2.11 Bendrijos lygmeniu Konkurencingumo ir inovacijų bendroji programa (KIP) — EIF ⁽¹²⁾ remiama *mikrokreditų kasa* — yra vietos institucijų mikroįmonėms skiriamų mikrokreditų garantijų mechanizmas ⁽¹³⁾. Tačiau šiuo metu nėra konkrečių

⁽⁸⁾ Komisija drauge su EIF nuo 1997 m. organizavo mikrokreditavimo rėmimą taikydama MVĮ garantijų mechanizmą.

⁽⁹⁾ SEC(2004) 1156; Konkurencingumo ir inovacijų bendrosios programa, sprendimas Nr. 1639/2006/EB.

⁽¹⁰⁾ Žr. Eurofi France interneto tinklalapį adresu www.eurofi.net.

⁽¹¹⁾ Žr. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą Nr. 1905/2006/EB, nustatantį vystomojo bendradarbiavimo finansinę priemonę.

⁽¹²⁾ EIF — Europos investicijų fondas.

⁽¹³⁾ Mikroįmonės apibrėžimą žr. Rekomendacijoje 2003/361/EB.

europinių įstatymų dėl mikrokreditų, išskyrus teisės aktus dėl bankinio mikrokreditų sektoriaus, kuriam taikomos europinės bankų taisyklės ⁽¹⁴⁾; apie mikrokreditus užsimenama ir įvairiose Bendrijos programose bei iniciatyvose ⁽¹⁵⁾.

2.12 Be to, mikrokreditų sektorius skirtingose valstybėse narėse reglamentuojamas ir valdomas skirtingai. Specialūs teisės aktai, reglamentuojantys nebankinį mikrofinansų sektorių, galioja tik dviejose valstybėse narėse ⁽¹⁶⁾, bet keturiuose kitose galioja įstatymai, draudžiantys skolinti už lupikiškas palūkanas ⁽¹⁷⁾.

2.13 Pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikime be kita ko buvo nuspręsta, kad nedelsiant prioritetine tvarka reikia gerinti galimybes gauti finansavimą, pvz., naudotis galiojančiomis ES finansinėmis priemonėmis ⁽¹⁸⁾, ir apskritai skatinti aktyvesnį dalyvavimą darbo rinkoje ir spręsti segmentacijos problemą, kad būtų užtikrinta aktyvi socialinė aprėptis.

2.14 Komitetas laikosi nuomonės, kad teisės ir platesnės paramos sistema galėtų labiau paskatinti steigti naujas gamybos įmones ir sudaryti palankias sąlygas joms stiprinti, drauge išvengiant marginalizacijos ir atskirties nuo gamybos sistemos, galinčių aitrinti socialines žaizdas ir skatinti nusikalstamumą, pvz., lupikavimą.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Komisija pateikia dvi veiklos linijas:

— valstybės narės, siekdamos pagerinti mikrokreditavimo sąlygas, atsižvelgdamos į savo padėtį ir nacionalinius prioritetus, pradeda reformų programą, galbūt pasinaudodamos Europos Sąjungos parama nustatant kiekybinius tikslus ir gerąją praktiką;

— įgyvendinant Jeremie iniciatyvą sukuriama nauja Bendrijos mikrokreditų rėmimo struktūra, kuri teiktų techninę pagalbą ir paramą stiprinant mikrofinansavimo įstaigas ar institucijas ir vykdytų adekvačius sklaidos ir komunikacijos veiksmus.

⁽¹⁴⁾ Direktyva 2006/48/EB dėl kapitalui keliamų reikalavimų.

⁽¹⁵⁾ Plg. iniciatyva Jeremie; iniciatyva „Augimas ir užimtumas“ (Sprendimas Nr. 98/347/EB); daugiametė programa MVĮ remti; Konkurencingumo ir inovacijų bendroji programa (Sprendimas Nr. 1639/2006/EB); Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP, Reglamentas (EB) Nr. 1698/2005); Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas (Reglamentas (EB) Nr. 1927/2006).

⁽¹⁶⁾ Prancūzija ir Rumunija. Be to, Jungtinėje Karalystėje ir Suomijoje, nors ir nėra specialių teisės aktų, teisės sistemose numatomos kelios šios srities išimties.

⁽¹⁷⁾ Belgijoje, Vokietijoje, Italijoje ir Lenkijoje.

⁽¹⁸⁾ 2008 m. kovo 13–14 d., 11 dalis.

4. Mikrokreditų plėtojimo struktūra augimui ir užimtumui remti

4.1 Mikrokreditai yra socialinės aprėpties svertas, padedantis ekonomiškai silpniems asmenims ir įmonėms, negalintiems pasinaudoti klasikine bankų sistema finansiniams ištekliams, būtiems kuriant ir vystant galinčią duoti pajamų veiklą, gauti.

4.2 Bendrijos lygmeniu „Small Business Act“⁽¹⁹⁾ Europai, kurio deklaruojamas tikslas — nustatyti principus ir konkrečias priemones siekiant pagerinti sąlygas Europos MVĮ, turėtų padėti nustatyti ir pašalinti kliūtis išlaisvinti mažesnio dydžio įmonių potencialą, dedant didesnes pastangas siekiant supaprastinti procedūras, **suteikiant geresnes galimybes gauti kreditą** ir nustatant tinkamas taisykles energetikos ir aplinkos srityje.

4.3 Komitetas mano, kad derėtų geriau koordinuoti gausias Bendrijos priemones, taikomas mikrokreditų srityje, stengiantis pasinaudoti patirtimi, įgyta naudojant šias priemones praityje ir dabar, kaip primena Komisija savo komunikate⁽²⁰⁾, būtent:

- iniciatyvą Jeremie;
- KIP garantijas mikrokreditų srityje⁽²¹⁾; Bendrijos kovos su socialine atskirtimi veiksmų programas EMT ir MFC⁽²²⁾;
- Europos socialinio fondo iniciatyvą;
- EŽŪFKP kaimo plėtros programas⁽²³⁾.

4.3.1 Komiteto nuomone, rengiant naują Bendrijos priemonę mikrokreditų srityje būtų naudinga atsižvelgti į teigiamą patirtį, įgytą rengiant ir įgyvendinant konkrečią daugiametę EuropeAid generalinio direktorato pagrindų programą dėl ES ir AKR mikrofinansavimo.

4.4 Finansų inžinerija ir „Europos mikrokreditų fondas“

4.4.1 Nuo devintojo dešimtmečio pradžios finansų institucijos⁽²⁴⁾, visų pirma apmąstymais ir pasiūlymais, suformuluotais

⁽¹⁹⁾ Plg. nuomonę CESE 977/2008. Pranešėjas Claudio Cappellini.

⁽²⁰⁾ Plg. COM(2007) 708, 3 priedas.

⁽²¹⁾ KIP — Konkurencingumo ir inovacijų bendroji programa (2007–2013 m.).

⁽²²⁾ EMT — Europos mikrofinansų tinklas; MFC — Vidurio ir Rytų Europos mikrofinansų centras.

⁽²³⁾ EŽŪFKP: Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai.

⁽²⁴⁾ 1982 m. buvo paskelbti Europos amatų ir mažųjų įmonių metais.

po diskusijų, vykusių „Europos amatų ir mažųjų įmonių konferencijose“⁽²⁵⁾, skleidė ir rėmė finansų inžinerijos kultūrą valstybėse narėse⁽²⁶⁾.

4.4.2 Būtinybė faktiškai taikyti veiklos gaires, kurios palengvintų paskolų gavimą ir padėtų organizuoti finansų inžineriją, paskatino Komisiją ir EIB, spaudžiant Europos mažųjų įmonių organizacijoms, įsteigti EIF⁽²⁷⁾, kuris po trumpo pradinio laikotarpio, kai teikė paramą ryšių tinklams⁽²⁸⁾, sutelkė dėmesį įvairių formų garantijų teikimą, kad paremtų MVĮ ir mikroįmonėms skirtos pagalbos priemones, dažnai susijusias su finansų inžinerija.

4.4.3 Daugiamečių Komisijos programų, skirtų mikroįmonėms, MVĮ, bendradarbiavimui, o pastaruosiu metu — įgyvendinant pirmąją specialiąją KIP programą⁽²⁹⁾, finansų inžinerijos veiksmai buvo plėtojami šiais būdais:

- paskolų, suteikiamų MVĮ kooperatyvams ir kredito konsorciumams garantijos („confidi“ Italijoje);
- kredito konsorciumų rizikos kapitalo akcionavimas⁽³⁰⁾;
- kapitalo garantija per tarpinį („mezzanine“) kreditą⁽³¹⁾;
- rizikos kapitalo investicijos, parama ekologinėms inovacijoms, technologijų perdavimui;
- verslo angelų dalyvavimas.

⁽²⁵⁾ 1990 m. Avinjone, 1994 m. — Berlyne, 1997 m. — Milane.

⁽²⁶⁾ **Finansų inžinerija** grindžiama principu, kad finansinė parama smulkiesiems verslininkams, norintiems pradėti naują veiklą arba investuoti į naujus gaminius ar procesus, negali apsiriboti vien smulkiojo verslininko ir finansų institucijos santykiu ir kad atsižvelgiant į įmonės socialinę funkciją reikia įtraukti ir kitus subjektus, kurie prisiimtų atsakomybę įvairiais lygmenimis ir galėtų pasidalyti riziką bei išlaidas.

⁽²⁷⁾ **EIF — Europos investicijų fondas.** Įsteigtas 1994 m. skatinant tuometiniam XXIII GD (generaliniam direktoratui, atsakingam už paramą mažosioms įmonėms ir amatams, kuris taip pat sudarė sąlygas rengti „europines konferencijas“) ir II GD (ekonomikos ir finansų generaliniam direktoratui). Po įsteigimo į EIF buvo pervestas 1 mlrd. ECU iš EIB, 800 mln. ECU, perduotų Komisijos, ir 200 mln. ECU, gautų iš Europos finansų institucijų kaip kapitalo įnašas, padalytas į lygias 2 mln. vertės dalis. Pradžioje šią iniciatyvą parėmė daugiau kaip penkiasdešimt finansų institucijų.

⁽²⁸⁾ Pvz., Lilio mieste.

⁽²⁹⁾ Konkurencingumo ir inovacijų bendrosios programos pirmoji specialioji programa — naujovių diegimo ir verslumo skatinimo programa; antroji specialioji programa — IRT politikos strateginio rėmimo programa; trečioji specialioji programa — programa „Pažangi energetika Europai“.

⁽³⁰⁾ Akcionavimas vykdomas tam tikro kredito konsorciumo (ar banko) skolą ar jos dalį perleidžiant specializuotoms finansų įstaigoms, siekiant padėti kredito konsorciumams padidinti savo galimybes garantuoti kreditus įmonėms.

⁽³¹⁾ Tarpinis (angl. „mezzanine“) finansavimas labiau grindžiamas grynųjų pinigų srautais, kuriuos diskontuoja finansuojamos įmonės, o ne turtinėmis garantijomis. Jis gali būti dviejų formų: 1) subordinuota paskola (su pastovia arba indeksuojama palūkanų norma); 2) dalyvavimo akciniame kapitale sąlyga (angl. *equity kicker*) (kreditorius (investuotojas) turi teisę į tam tikrą turto, su kuriuo susijusi paskola, pridėtinės vertės procentinę dalį). Tarpinis finansavimas paprastai teikiamas 4–8 metus.

4.4.4 EESRK ne kartą palankiai įvertino priemones, kurias, ypač pastaruosius penkiolika metų, Komisija, EIB ir EIF taiko smulkesnėms įmonėms remti. Jis taip pat pritarė EIB plėtrai ir jo finansinės paramos MVĮ ⁽³²⁾ modernizavimui. **Vis dėlto EESRK mano, kad pastangas būtų galima suintensyvinti, visų pirma pasinaudojant programomis, sudarytomis pagal susitarimus su:**

- EIB (dėl kapitalo) ir EIF (dėl garantijų);
- valstybių narių finansų institucijomis;
- mikroįmonėms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms atstovaujančiomis organizacijomis;
- kredito konsorciumais, kurie jau veikia finansų inžinerijos režimu ir laiduoja nuo 50 iki 80 proc. įmonėms suteiktos paskolos.

4.4.5 Valstybių narių lygmeniu būtų galima įsteigti „**Mikrokreditų fondo**“ tinklą, kuriam apyvartines lėšas skirtų EIB, o papildomas garantijas teiktų EIF, veikiantis įvairiais lygmenimis. Regionų (NUTS II) ir provincijų (NUTS III) lygiu, o paskolos galėtų būti skiriamos per kredito konsorciumus, jeigu tokių yra ⁽³³⁾. Jie jau yra įgiję pakankamą patirtį pradinio kapitalo srityje ir, turėdami pakankamai rizikos kapitalo, kuriam papildomas garantijas suteikia EIF, galėtų savo ruožtu teikti paskolų garantijas.

4.4.5.1 Šis naujas pasiūlymas turėtų būti paaiškintas atsižvelgiant į tai, kad EIB ir Europos Komisija įsteigs mikrokreditų fondą. Iniciatyvos tikslas — paremti Europos mikrofinansines institucijas joms skiriant lėšų (subsidijas, paskolas, tarpinius kreditus „mezzanine“ ar nuosavą kapitalą) ir techninę pagalbą. EIF šiuo metu steigia šį fondą, kurio pradinis kapitalas, skirtas paramai — apie 40 mln. eurų (iš jų 20 mln. — iš EIB). EESRK nuomone, EIF taip pat turėtų ateiptyje administruoti šį fondą.

4.4.6 Mikropaskolos turėtų pakakti įsigyti medžiagoms ar pagrindiniai įrangai, būtinoms norint pradėti verslą ar atnaujinti įrangai, o to visada reikia mikroįmonėje ⁽³⁴⁾.

4.4.6.1 Komiteto nuomone, ypatingą dėmesį reikėtų skirti moterims verslininkėms teikiamiems mikrokreditams. Taigi, daugiau reikšmės reikėtų suteikti kredito teikimo lankstumui, taisyklėms ir kriterijams, kad neatsirastų objektyvių sąlygų socialiniam ir psichologiniam nepasitenkinimui, kuris gali juo labiau paastrėti, tokiais atvejais, kai asmuo:

- priklauso mažumoms,
- sunki jo šeimos padėtis,
- yra linkęs į savanorišką socialinę atskirtį.

4.4.6.2 Moterų veiklos vystymui skirtų mikrokreditų valdymo taisyklėse visų pirma turėtų būti atsižvelgiama į prioritetinę būtinybę skatinti moterų socialinę ir ekonominę integraciją ir reintegraciją į gamybos struktūrą siekiant didinti jų savigarbą, plėtoti verslumo kultūrą ir gebėjimą prisiimti didesnę atsakomybę bei riziką.

4.4.7 Mikrokreditai taip pat turėtų suteikti galimybių jaunimui, norinčiam kurti savo verslą ir turinčiam pakankamai profesinės kvalifikacijos, bet per mažai būtinų finansinių išteklių pradėti nepriklausomą veiklą.

4.4.7.1 Pirmoji paskolos, kurią bet kokiu atveju turi suteikti bankinė ar nebankinė finansų institucija, garantija yra įsigyta įranga. Tačiau finansų institucijas laikytis ne tokio griežto požiūrio į paskolų suteikimą ⁽³⁵⁾ skatina tai, kad egzistuoja „Europos mikrokreditų fondas“, turintis finansinių išteklių, kompetenciją ir galintis per EIF, kredito konsorciumus ir sektorių organizacijas periodiškai padengti susikaupusias nemokių skolininkų skolas. Be to, jis gali ir nori propaguoti optimalius patikimumo, gamybos įvairinimo ir tobulinimo, skaidrumo ir kovos su lupikavimu standartus ⁽³⁶⁾.

4.4.8 Per pastaruosius dešimt metų pagrindinėse Europos šalyse atliktų mikroįmonių ir mažųjų įmonių nemokumo tyrimų rezultatai rodo, kad nemokumo atvejai sudaro ne daugiau kaip 4 proc. suteiktų paskolų ⁽³⁷⁾. Tai reiškia, kad procentinei daliai esant mažesnei kaip 5 proc., **daugiklis**, kurį galima naudoti finansų institucijos teikiamam kreditui garantuoti, **yra lygus 20**.

4.4.9 Kai daugiklis lygus 20, turint garantiją, padengiančią 50 proc. kiekvieno skolininko nemokumo, kredito konsorciumas, kurio rizikos kapitalas siekia 1 mln. EUR, galėtų suteikti daugeliui verslininkų paskolų garantijas iki 40 mln. EUR ⁽³⁸⁾.

⁽³²⁾ <http://www.eib.org/projects/publications/sme-consultation-2007-2008.htm>.

⁽³³⁾ Garantijų konsorciumų sistema gerai veikia daugelyje Europos šalių ir turi aktyvią federaciją Europoje.

⁽³⁴⁾ Mikroįmonės sudaro 94 proc. visų Europos privačių ne žemės ūkio įmonių.

⁽³⁵⁾ Finansų inžinerija, perimdama iš finansų institucijų nemažą dalį rizikos, sudaro joms sąlygas lengviau ir su mažesnėmis sąnaudomis suteikti paskolas, ypač naujiems, mažai žinomiems verslininkams.

⁽³⁶⁾ Apie bendrus sektoriaus šakų ir asociacijų veiksmus, kuriais siekiama geresnio mikroįmonių finansų valdymo, jau kalbėta 1990 m. Avinjono mieste vykusios pirmosios Europos amatų konferencijos ir 1994 m. Berlyne vykusios antrosios amatų konferencijos dokumentuose. Juos ypač išplėtojo „Vokietijos liaudies bankų“ sistema ir sektorių organizacijos (Vokietijos centrinė amatininkystės sąjunga — ZDH).

⁽³⁷⁾ ES *FedartFidi* — Europos amatų garantijų konsorciumų federacija, jungianti valstybes, kuriose egzistuoja garantijų konsorciumų veiklos sistema.

⁽³⁸⁾ 40 mln. 5 proc. sudaro 2 mln., tačiau kredito konsorciumas atsakingas tik už 50 proc. neįvykdytų paskolinių įsipareigojimų, t. y., užtenka tik 1 mln. EUR rizikos kapitalo. Šio rizikos fondo akcionizavimas leistų kredito konsorciumams suteikti naujas paskolas, siekiančias 40 milijonų eurų.

4.4.9.1 2007 m. „kredito konsorciūmų sistema“, suteikdama garantijas padėjo Italijos amatininkų įmonėms gauti paskolas, kurių bendra vertė sudarė apie 6 mlrd. EUR.

4.4.10 Kiekvienais metais 27 valstybių narių ES atsiranda apie 500 000 naujų įmonių. Išnykstančių įmonių metinis skaičius truputį mažesnis ⁽³⁹⁾. 99 proc. kasmet įsteigiamų įmonių yra MVĮ, o iš jų bent 240 000 yra individualios įmonės ⁽⁴⁰⁾.

4.4.11 Jei grįšime prie 4.4.9 punkte minėto pavyzdžio, turint 1 mln. EUR rizikos kapitalo ir naudojantis finansų inžinerija, per Mikrokreditų kasą galima suteikti paskolų garantijas 1 600 mažųjų įmonių už 25 000 EUR.

4.5 Socialinis mikrokreditų valdymas

4.5.1 Kaip jau pastebėjome, kreditai yra viena pagrindinių ekonominio ir socialinio vystymosi ir „socialinės rinkos ekonomikos“ įgyvendinimo priemonių.

4.5.2 Todėl pamažu atsirado naujos kreditų koncepcijos, užėmusios vis svarbesnę vietą, kuriomis vadovaujantis kreditas nelaikomas tik kliento ir finansų institucijos sąsaja, o didelės socialinės reikšmės priemone, kadangi ji siejasi su geresnėmis ir saugesnėmis darbo vietomis bei su ekonominiu vystymusi.

4.5.3 Šiuo nauju ir platesniu požiūriu su kreditų teikimu susijusi rizika turi būti plačiau paskirstyta.

4.5.4 Su kreditų teikimu susijusios rizikos dalijimasis:

- padidina garantijas finansų institucijoms;
- mažėja kreditų teikimo palūkanų normos;
- palengvina paskolų teikimą.

4.5.5 Atsižvelgiant į socialinę reikšmę, teikiant kreditą reikia vis labiau ir geriau laikytis įmonių socialinės atsakomybės principo, o darbdaviai privalo prisitaikyti prie tvaraus vystymosi vertybių ir jų paisyti.

4.5.6 EMAS aplinkosauginis sertifikavimas ⁽⁴¹⁾ finansų inžinerijos procese geriau derėtų negu bet kuris kitas sertifikavimas su socialiniu kreditų vaidmeniu.

4.5.7 Pastaraisiais metais Bendrijos finansinėmis priemonėmis galėjo pasinaudoti tik kelios dešimtys tūkstančių įmonių ⁽⁴²⁾. Taigi, tarp problemos fenomenologijos ir praktinių rezultatų esama didelio atotrūkio. Tai turi mus paskatinti apmąstyti praktines galimybes pasinaudoti sistemomis, kurios padėtų labiau įtraukti į finansų institucijas ir duotų geresnius rezultatus.

4.5.8 1997 m. lapkričio 20–21 d. neeiliniame Europos Vadovų Tarybos susitikime Liuksemburge, kurio vienintelis darbotvarkės punktas buvo užimtumo tema, be kita ko buvo paskelbtos trys konkrečios iniciatyvos, galinčios padėti įmonėms išlikti konkurencingoms rinkose, o Komisija buvo paraginta pateikti pasiūlymų siekiant padėti ūkio subjektams sustiprėti ir didinti užimtumą. Šios trys iniciatyvos — tai Europos technologijų priemonės (ETP) steigimo programa, programa „bendra europinė įmonė“ („Joint European Venture“) ir MVĮ garantijų priemonė. Dvi iš trijų iniciatyvų — ETP steigimo programa ir MVĮ garantijų priemonė — turėjo padidinti galimybes gauti kreditą.

4.5.8.1 2005 m. pabaigoje daugiau nei 277 000 MVĮ ⁽⁴³⁾ buvo pasinaudojusios augimo ir užimtumo programos mechanizmais ir daugiamete programa.

4.5.8.2 MVĮ garantijų priemonė yra viena pagrindinių Europos programų, skirtų MVĮ ⁽⁴⁴⁾.

4.5.9 Tačiau kalbant apie mikroįmones (Europoje jų yra 23 mln.) ir mažąsias įmones (1,1 mln. Europos įmonių), iš kurių 90 proc. yra individualiosios arba personalinės, **galimybę pasinaudoti rizikos kapitalu iš tiesų turėjo tik 5 ar 6 proc. šios kategorijos atstovų.**

4.5.10 Dėl to būtina numatyti kreditų rėmimo formų, kurios būtų skirtos ir personalinėms įmonėms, kaip tai daroma su finansų inžinerijos priemonėmis, kad jos netaptų marginalinėmis ir kad nebūtų užkirstas kelias mikroįmonių ir mažųjų įmonių finansiniam augimui.

2008 m. rugsėjo 18 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁹⁾ Šaltinis — Europos įmonių observatorija.

⁽⁴⁰⁾ 49 proc. ES mikroįmonių neturi samdomų darbuotojų, taigi yra individualiosios įmonės.

⁽⁴¹⁾ Plg. Reglamentus 1836/93/EEB ir 761/2001/EB.

⁽⁴²⁾ Konsultacinis dokumentas dėl Bendrijos programos verslumui ir įmonių konkurencingumui (2006–2010 m.), Įmonių GD, 2004 m., 118 punktas.

⁽⁴³⁾ Šaltinis — 4-oji EIF ataskaita, 2004 m. pirmas ketvirtis.

⁽⁴⁴⁾ 2005 m. gruodžio 31 d. naudojimo vidurkis sudarė 67 proc. paskolų garantijų srityje, 66 proc. mikrokreditų srityje ir 65 proc. nuosavo kapitalo srityje.